

ЗВІТ

Про стан реалізації Програми розвитку і функціонування української мови у м.Запоріжжя за II квартал 2020 року

Основним пріоритетом реалізації даної Програми є галузь освіти.

З метою забезпечення утвердження статусу української мови як державної забезпечується розширення мережі закладів освіти з навчанням українською мовою: впродовж останніх п'яти років відносна кількість таких закладів збільшилася на 6,5%. У 2019-2020 навчальному році із 116 функціонуючих закладів загальної середньої освіти міста – 72 заклади з українською мовою навчання (62,1% від кількості функціонуючих денних закладів загальної середньої освіти міста), в яких здобувають освіту 38937 учнів (58,9%). У стані поступового переходу на державну мову навчання, або у двомовному режимі, працюють 29 закладів загальної середньої освіти (25%), де навчається 18961 учень (28,7%).

З метою визначення та здійснення заходів для стимулювання поглибленого вивчення української мови забезпечено поглиблене вивчення української мови: із загальної кількості учнів – 43765 (66,3%) учнів, що навчаються у закладах освіти з українською мовою поглиблення, поглиблено вивчають українську мову 1065 учнів (1,6% від загальної кількості учнів у закладах загальної середньої освіти міста).

Простежується позитивна динаміка збільшення кількості україномовних груп у закладах дошкільної освіти. У 2019-2020 навчальному році функціонує 950 україномовних груп (82% від загальної кількості дошкільних груп), які відвідують 20415 дітей (84% від загальної кількості чисельності дітей в загальних закладах дошкільної освіти усіх типів та форм власності).

У закладах позашкільної освіти заняття в гуртках, групах, секціях закладів переважно велися українською мовою. У 2019-2020 навчальному році кількість таких груп складає 928, в них дітей – 13453 (83% від загальної чисельності дітей в закладах позашкільної освіти).

З метою формування інформаційного освітнього середовища всі організаційно-установчі наради, методичні заходи для педагогів та керівників закладів освіти проведено виключно українською мовою. Всі матеріали, розміщені на сайті департаменту освіти і науки Запорізької міської ради, електронних ребсурсах територіальних відділів освіти департаменту, подані українською мовою.

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 17.09.2019 №1/9-581 «Про застосування державної мови в освітньому процесі», з метою поліпшення якості українського мовлення педагогів в закладах освіти міста було проведено роботу із підвищення рівня мовленнєвої компетентності вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів закладів загальної середньої освіти, керівників гуртків закладів позашкільної освіти.

Для створення електронної бази матеріалів для проведення заходів з відзначення свят української мови, Дня української писемності та мови в закладах освіти методичні розробки, сценарії до свят, плани уроків та інше розміщуються у електронній базі «Українська писемність та мова».

Для розвитку інформаційного освітнього середовища шкільної освіти запроваджено цикл телепередач «Говоримо української» на КП «МТМ» телеканалі Z: укладено договір про надання телевізійних послуг між департаментом освіти і науки Запорізької міської ради та КП «Муніципальна телевізійна мережа». У травні

2020 року відзнято 5 програм. Триває робота над монтажем і випуском телепередач в ефір.

Відповідно до завдання Програми «Створення тематичних відеороликів у форматі конкурсу серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів на найкращу відеопоезію, соціальний ролик тощо; створення відеофільмів та відеороликів про творчих митців художнього слова рідного краю та застосування їх на заняттях з української літератури або під час проведення виховних заходів» організовано проведення IV Міського конкурсу відеороликів «З любов'ю до рідного краю». В період з 11.12.2019 по 20.04.2020 за номінаціями: «Ecolife», «Медіація – мистецтво перемовин», «Волонтерство як прояв громадянської позиції», «50 ідей добрих справ» прийнято роботи конкурсантів. З урахуванням режиму карантину, підсумки конкурсу та відеоролики переможців було оприлюднено на сторінці науково-методичного центру департаменту освіти і науки Запорізької міської ради у фейсбуці.

Відповідно до завдання Програми «Загальноміський конкурс на отримання грантів департаменту освіти і науки Запорізької міської ради для молодих освітян» у травні 2020 року проведено засідання членів журі Міського конкурсу щодо визначення педагогів для отримання грантів департаменту освіти і науки міської ради для молодих освітян.

Відповідно до наказу департаменту освіти і науки міської ради від 27.05.2020 №118р «Про присудження грантів за Програмою розвитку і функціонування української мови в м.Запоріжжя на 2016-2020 роки» було присуджено гранти таким працівникам:

- Забзі Поліні Ігорівні, вчителю початкових класів Запорізької спеціалізованої школи I-III ступенів №72 з поглибленим вивченням хімії та біології Запорізької міської ради Запорізької області;

- Козляк Альоні Олександрівні, вчителю російської мови та літератури Запорізької загальноосвітньої школи I-III ступенів №95 Запорізької міської ради Запорізької області;

- Гарбуз Вікторії Володимирівні, вчителю біології Запорізької загальноосвітньої школи I-III ступенів №95 Запорізької міської ради Запорізької області;

- Дегтярьовій Єлизаветі Василівні, вихователю закладу дошкільної освіти №100 «Гармонія» Запорізької міської ради Запорізької області;

- Кондратенко Яні Юріївні, вчителю фізичної культури Запорізької загальноосвітньої школи I-III ступенів №95 Запорізької міської ради Запорізької області;

З метою сприяння національно-патріотичному вихованню дітей, виховання любові до рідного краю, поваги до національних традицій проведено загальноміське свято до Дня вишиванки «Ми- діти твої, Україно!». В умовах карантину формат проведення свята було змінено: проведено інтерактивний челендж: на офіційному сайті департаменту освіти і науки Запорізької міської ради було розміщено інформацію-пропозицію щодо участі у челенджі #яувишиванціЗР з 15 по 21 травня усі мешканці Запоріжжя, що виявили бажання, приєдналися до челенджу, знявши власний відеоролик. Більше 50 закладів освіти міста Запоріжжя взяли участь у підготовці до свята та підготували яскраві тематичні міні фільми.

У закладах освіти міста продовжується системна робота щодо реалізації завдань Програми:

- проведення інформаційно-просвітницької та роз'яснювальної роботи серед здобувачів освіти, батьків, педагогів щодо законодавчої та нормативно-правової бази про статус державної мови, підвищення якості мовної освіти (у дистанційному режимі: у форматі zoom-конференцій, meet-конференцій);

- участь учнів шкіл міста в інтернет-олімпіадах з української мови та літератури, зарубіжної літератури (VI Всеукраїнська інтернет-олімпіада «На Урок» (Весна 2020); Всеосвіта Весна-2020); У всеукраїнському конкурсі «#ТГШ206: Таємниця генія Шевченка»; у творчих конкурсах з української мови та літератури («Соняшник», Міжнародному конкурсі з української мови ім. П. Яцика, Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка);

- бібліотекарами закладів загальної середньої освіти проведено низку просвітницьких виховних заходів (через Viber, YouTube-канал, Classroom, тощо) в рамках Всеукраїнського тижня дитячої та юнацької книги;

- проведено заходи з національно-патріотичного виховання (у форматі челенджів, флешмобів, онлайн-конкурсів): День пам'яті та примирення, День Перемоги над нацизмом у Європі, День матері, День Європи, Всесвітній день вишиванки, конкурс відеопоезій до 90-річчя Ліни Костенко тощо;

- 12 вчителів історії Хортицького району взяли участь у Всеукраїнській історико-краєзнавчій онлайн-конференції «Українська революція: 100 років надії і боротьби»;

- участь вчителів закладів загальної середньої освіти міста у міському проекті «Телевізійні уроки з усіх предметів шкільної програми» на муніципальному каналі Z;

- організовано постійно діючі виставки тематичної літератури у шкільних бібліотеках тощо.

Департаментом освіти і науки Запорізької міської ради забезпечується формування україномовного інформаційного освітнього середовища, створення умов, в яких педагоги закладів освіти міста працюють над підвищенням якості викладання української мови, проведенням заходів, спрямованих на встановлення взаємозв'язків мови з духовним життям народу.

Важливими заходами із реалізації Програми є заходи у галузі культури.

У репертуарі муніципальних театрів (театр-лабораторія «Ві» та театр танцю) 48 вистав, з них 12 за творами українських авторів або у перекладі українською мовою, що становить 27% від загальної кількості.

Одним із основних напрямків роботи комунального закладу «Кіноконцертний зал ім. О.Довженка» є популяризація вітчизняного кіно. Це провідний демонстратор у місті, який демонструє всі документальні та ігрові стрічки українського виробництва, проводить прем'єрні та допрем'єрні покази українських фільмів, організовує прес-конференції та зустрічі з творчими та знімальними групами. У звітному періоді показів фільмів не було у зв'язку з дією карантинних заходів.

У 4-ох дитячих школах мистецтв та дитячій художній школі організовано кімнати декоративно-вжиткового мистецтва, де представлено для широкого загалу зразки українських народних промислів.

Департаментом культури і туризму міської ради у рамках стратегії розвитку туризму «Сім на сім» створено сім промо-роліків, які транслуються українською мовою на місцевих телевізійних каналах та в Інтернет-мережі: «Запоріжжя сакральне», «Запоріжжя індустріальне», «Запоріжжя історичне», «Запоріжжя подієве», «Запоріжжя природне», «Запоріжжя козацьке», «Запоріжжя панорамне». Ініційована департаментом культури і туризму міської ради програма «Культура – це модно!», що виходить на муніципальному каналі “Z”, транслуються виключно українською мовою.

Упродовж II кварталу 2020 року в рамках програми «Культура – це модно!» вийшло в ефір 20 сюжетів, серед яких презентації сучасної української літератури від міських бібліотечних закладів, майстер-класи з образотворчого та декоративного-ужиткового мистецтва, бесіди про світових та українських композиторів, підготовлені викладачами мистецьких шкіл.

З квітня по червень 2020 року у форматі онлайн у соціальних мережах Запорізьким муніципальним театром-лабораторією "Ві" проведено показ 5-ти вистав українською мовою:

- "Демони" за мотивами творів Е.Олбі та Л.Норана;
- «Ответка@ua» (моно-бомба) за п'єсою Неди Нежданой;
- «L'Orchestre» (вистава – концерт);
- «Потвора» за п'єсою Маріуса фон Майєнбурга «УРОД»;
- Щоденники "Viefest - 2019".

26 червня 2020 року відбувся показ вистави - музичної казки «Хоробре серце, косі очі» просто неба на о.Хортиця в рамках спільного заходу театру-лабораторії "Ві" із Національним заповідником «Хортиця».

Усі загальноміські заходи проводяться українською мовою.

У зв'язку з дією карантинних заходів усі заклади культури упродовж II кварталу 2020 року працювали онлайн, поширюючи культурні продукти на власних Інтернет-ресурсах (сайти, сторінки, блоги) та у соціальних Інтернет-мережах. Міськими бібліотечними закладами за звітний період організовано понад 200 віртуальних книжкових виставок, презентацій, оглядів літератури, веб-знайомств, літературних та історичних подорожей, присвячених державним святкам, пам'ятним датам, святкам за народним календарем, популяризації культурної спадщини, з них: Всесвітньому дню книги і авторського права, Великодню, Дню слов'янської писемності й культури, Дню пам'яті Чорнобильської аварії, Дню пам'яті та примирення, Дню перемоги над нацизмом у Другій світовій війні, Дню української вишиванки, Дню Матері, Міжнародному дню захисту дітей, Трійці, Дню Конституції України тощо.

У комунальних палацах культури ("Орбіта", "Хортицький", "Молодіжний", "Титан", "Заводський") всі творчі колективи активно впроваджують українську мову в концертних номерах різних видів мистецтв, використовують україномовний контент, а також музику до пісень, хореографічних номерів українських композиторів. Ведення всіх заходів (тематичних концертів, вистав, молодіжних розважальних та ігрових програм) у закладах відбувається виключно українською мовою.

За звітний період проведено понад 250 заходів у онлайн форматі (майстер-класи, відео-заняття, онлайн-уроки, інтерактивні відео-огляди, Інтернет-конкурси тощо).

Працівниками бібліотечних закладів підготовлено понад 40 веб-презентацій творів українських авторів, з них: Л.Костенко, братів Капранових, О.Забужко, І.Роздобудько, Л.Подерв'янського, Ю.Вінничука, М.Кідрука, С.Дерманського, Зірки Мензатюк, В.Нестайка, І.Андрусяка, А.Кокотюхи тощо.

Важливою складовою реалізації Програми є робота комунальних засобів масової інформації у напрямку популяризації української мови серед жителів міста.

Дана Програма націлена на досягнення позитивної динаміки щодо збільшення україномовного продукту у місцевій пресі та на місцевих телеканалах.

Так, телеканал Z має 100% виробництва та виходу власних програм українською мовою. Це дає можливість популяризувати українську мову серед різних верств населення.

З метою підвищення культури мовлення, поновлення та розвитку мовних традицій, поширення знань щодо історії та сучасних змін, які відбулися в українській мові, виховання любові, поваги, шанобливого ставлення до неї та національної свідомості у жителів міста, КП «Муніципальна телевізійна мережа» разом з департаментом освіти та науки міської ради у 2017 році розроблено дві передачі, а саме:

- Цикл телепрограм «Говоримо українською». Інформаційно-пізнавальна програма «Говоримо українською», метою якої є закріплення знань з української мови, поширення лексичної різноманітності, вивчення мовних особливостей, повторення та опанування нововведень щодо чинного правопису української мови. Виготовлено 18 випусків телепрограми «Говоримо українською», загальним хронометражем – 2 години. В ефір телепрограми виходять тричі на день;

- Телевізійно-освітній проект «Територія освітніх перспектив» - це за обсягом масштабніший проект ніж перший, спрямований на всебічне висвітлення процесів розвитку сучасної освіти в Запоріжжі. Він знайомить глядача з новинками в сфері освітніх технологій та педагогічними традиціями, з сучасними тенденціями та перспективами розвитку освітньої галузі. Проект включає в себе різні підрубрики, основним завданням яких є висвітлення подій, які відбуваються у м. Запоріжжя, пов'язані з популяризацією рідної мови. Показ кращих освітніх практик серед дітей шкільного, дошкільного віку. Зокрема, це вивчення українських традицій, як у навчальних закладах так і у позашкільному житті, введення нових технологій в освітній системі та інновацій у вивченні мови.

Ще одним із проектів популяризації української мови є випуск соціальної реклами, яка буде популяризувати українську мову.

Запущено новий офіційний сайту міської влади, основним мовним модулем якого є україномовна версія сайту.

У цілому реалізація заходів Програми відіграє позитивну роль у розширенні сфери застосування української мови у місцевих, комунальних ЗМІ.

Запроваджено проведення українською мовою мітингів, урочистостей, скорбних заходів з нагоди відзначення державних свят та ювілейних дат.

У 2019 році управлінням внутрішньої політики, преси та інформації міської ради продовжено розміщення плакатів зовнішньої реклами із популяризації української мови серед жителів міста, наступного змісту: «Говорити українською – це модно. Будь в тренді»; «Говорити українською – це красиво. Будь цікавим»; «Говорити українською – це перспективно. Будь успішним».

КП «Запорізьке міське інвестиційне агентство» постійно ведеться робота з операторами зовнішньої реклами та клієнтами, які розміщують рекламу на комунальних площинах щодо обов'язковості розміщення (дублювання) рекламних повідомлень державною мовою.

Районними адміністраціями постійно ведеться моніторинг рекламних засобів, проводяться візуальні дослідження щодо використання української мови в системі комунальної власності м.Запоріжжя.

Згідно міської цільової програми відзначення в м.Запоріжжя державних пам'ятних дат та історичних подій на 2019 рік планується проведення на міському рівні ювілеїв видатних діячів та постатей української культури.

Заходи із реалізації Програми були здійснені також у сфері громадського транспорту.

Пунктами 2 та 8 додатку 1 Програми, передбачено наступні заходи в межах повноважень управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради: інвентаризація назв вулиць, площ, інформації на автомобільному транспорті загального користування у місті та забезпечення вживання державної мови (в усній і письмовій формі) у транспорті загального користування.

Управлінням з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради відпрацьовано питання приведення у відповідність візуальної, зовнішньої інформації, трафаретів тощо, з урахуванням перейменування вулиць українською мовою.

Відповідно до розділу 4 Програми вдосконалення пасажирського транспорту в м. Запоріжжі, затвердженою рішенням міської ради від 30.06.2016 № 39, оголошення назв зупинок та інформування пасажирів щодо можливих пересадок на інші маршрути громадського транспорту забезпечується державною мовою.

Відповідно до рішення виконавчого комітету від 25.10.2016 № 658 «Про внесення змін до діючих договорів...» договори із автоперевізниками приведено у відповідність до положень Програми. Діючими договорами надання послуг з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування, укладених між виконавчим комітетом міської ради та автопідприємствами, передбачається: «Забезпечити під час роботи на маршруті оголошення зупинок та, в разі необхідності, інформування пасажирів щодо можливих пересадок на інші маршрути громадського транспорту. Інформаційно-довідкові матеріали (інструкції, оголошення, назви зупинок та схеми маршрутів, часовий регламент, тощо), які представлені у транспортному засобі, мають бути виконані державною мовою».

Рішенням виконавчого комітету міської ради від 24.06.2016 №316 «Про внесення змін до Переліку зупинок громадського автотранспорту та затвердження реєстру міських автобусних маршрутів загального користування» затверджено реєстр міських автобусних маршрутів загального користування та змінено їх назви.

За інформацією підприємств, роботу проведено, трафарети приведено у належний вид.

На нарадах із перевізниками постійно обговорюється питання приведення візуальної та зовнішньої інформації у належний стан із урахуванням «декомунізаційної політики».

Відповідно до рішення виконавчого комітету міської ради від 24.02.2017 № 70 «Про затвердження переліку зупинок громадського транспорту на тролейбусних та трамвайних маршрутах в місті Запоріжжі» затверджено реєстр міських зупинок електротранспорту та їх назви приведено у відповідність. В межах виконання програми рухомий склад ЗКПМЕТ «Запоріжелектротранс» забезпечено україномовними бортовими позначеннями «Муніципальний транспорт м. Запоріжжя» та «українською вишиванкою», вся інформація що розміщується в транспорті виготовлена українською мовою, автоматичні інформаційні оповіщувачі працюють виключно українською мовою.

Крім цього повідомляємо що діловодство управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку ведеться виключно державною мовою як і листування з громадянами, підприємствами та організаціями.

Одними із основних виконавців програми є органи виконавчої влади та службовці органів виконавчої влади. Так із набуттям чинності Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» посадові особи виконавчих органів місцевого самоврядування під час виконання своїх службових обов'язків використовують українську мову.

При проведенні конкурсів на заміщення вакантних посад в виконавчих органах Запорізької міської ради забезпечується неухильне дотримання мовного законодавства. Відповідно до Наказу Національного агентства України з питань державної служби від 07.11.2019 №203-19 «Про затвердження Типових професійно-кваліфікаційних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування» кандидати на заміщення вакантних посад повинні володіти українською мовою. Згідно із Наказом Голодержслужби від 08.07.2011 №164 іспит складається державною мовою.

Ведення діловодства у виконавчих органах міської ради здійснюється виключно державною мовою.

З метою поглиблення, удосконалення знань з української мови відділ організаційної та кадрової роботи виконкому міської ради забезпечує направлення на навчання посадових осіб місцевого самоврядування до Запорізького центру перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій відповідно до плану-графіку підвищення кваліфікації працівників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад у Запорізькому центрі перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій на 2020 рік, затвердженого розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації від 19.12.2019 №654. У III кварталі 2020 року планується направити посадових осіб місцевого самоврядування на навчання до Запорізького центру перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій на тематичний короткостроковий семінар з теми «Українське ділове мовлення: особливості сучасної лексичної культури».

Представниками департаменту надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва постійно ведеться роз'яснювальна робота з суб'єктами господарювання щодо необхідності домінування української мови у своїй діяльності та пропонується використовувати державну мову при наданні споживачам інформації про товари і послуги.

На ринках та торгівельних майданчиках міста здійснюються заходи щодо зміни табличок, написів та умовних позначень відповідно до вимог чинного законодавства. Листування та документація адміністраціями ринків ведеться державною мовою. До відома торгуючих на ринках постійно доводиться інформація щодо засад державної мовної політики та необхідності дотримання вимог чинного законодавства про захист прав споживачів в частині мови.

Фахівцями Департаменту здійснюється постійна роз'яснювальна робота з суб'єктами господарської діяльності щодо необхідності використання державної мови при наданні споживачам інформації про товари і послуги та створення в своїх трудових колективах україномовного середовища.

Районними адміністраціями Запорізької міської ради у рамках виконання Програми проведено ряд заходів, зокрема:

1) Постійно проводиться інвентаризація назв вулиць, надано пропозиції до департаменту житлово-комунального господарства міської ради для подальшої роботи;

2) Проводиться роз'яснювальна робота із суб'єктами господарювання щодо можливості присвоєння україномовних назв магазинам, приміщенням, об'єктам громадського харчування та ресторанного господарства;

3) Працівники районних адміністрацій приймають участь у короткострокових семінарах підвищення кваліфікації з напрямку «Ділова українська мова».